

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Financování dlužníka v insolvenčním řízení

Insolvenční řízení nemusí vždy znamenat ukončení ekonomické činnosti dlužníka. Ostatně, ani prohlášením konkursu, který je v českém prostředí považován za likvidační formu řešení úpadku, automaticky nekončí provoz dlužníkovy závodu. Teprve pokud insolvenční správce zhodnotí, že další pokračování provozu by bylo v rozporu se zájmy věřitelů, navrhne insolvenčnímu soudu po vyjádření věřitelského výboru, aby rozhodl o ukončení provozu závodu dlužníka.

Zpravidla tomu tak bude v případech, kdy závod dlužníka nepřináší žádnou přidanou hodnotu a prodej závod jedinou smlouvou je vyloučený. V případě, kdy provoz závodu generuje pozitivní hodnotu a je výhodný pro věřitele dlužníka, má insolvenční správce v případě konkursu naopak povinnost učinit vše pro to, aby takový provoz udržel a zajistil maximální výtěžek pro všechny věřitele dlužníka.

S provozem závodu jsou však nutně spojené nezbytné výdaje, které v insolvenčním řízení mohou být dokonce vyšší než při „neinsolvenčním“ provozu. Nehrazení takových dluhů přitom představuje přímou hrozbu ukončení či přerušování provozu závodu, což by mohlo vést naopak ke snížení hodnoty pro všechny věřitele. Obecně totiž platí, že pokud dojde byť i jen k přerušování činnosti závodu, je pravděpodobné, že výrobu již obnovit nebude možné anebo to bude možné při podstatně vyšších nákladech.

Většina dlužníků vstupujících do insolvenčního řízení přitom postrádá peněžní prostředky nezbytné k zajištění dalšího provozu. Zákonodárce proto do insolvenčního zákona pro tyto případy zavedl pravidla tzv. úvěrového financování, v rámci kterých může insolvenční správce (nebo dlužník s dispozičním oprávněním) pro udržení nebo obnovení provozu závodu uzavřít za určitých podmínek mj. smlouvy o úvěru nebo smlouvy obdobné a rovněž i související smlouvy zajišťující splnění těchto smluv. Právě na modelovou situaci uzavření všech takových smluv ze strany insolvenčního správce v případě konkursu se podíváme detailněji optikou v tomto článku.

Podmínky a účel úvěrového financování

Obecně platí, že dlužník v insolvenčním řízení není zpravidla ten, o koho by se poskytovatelé financování přímo rvali. Insolvenční zákon proto potenciální poskytovatele motivuje v tom směru, že mu za určitých podmínek dává velmi silné postavení s tím, že jeho pohledávka je v režimu jakési „super-priority“ uspokojení pohledávek, jakož i tím, že umožňuje jinak obecně nepřípustné zřízení nového práva na uspokojení ze zajištění. Na druhé straně insolvenční zákon stanovuje relativně formální podmínky pro uzavření smlouvy o úvěrovém financování, kdy insolvenční správce musí mít vždy uzavření takové smlouvy schválené ze strany věřitelského výboru.

Insolvenční správce musí dále dbát, aby taková smlouva byla uzavřena za obvyklých obchodních podmínek a sledovala striktně vymezený účel – tedy udržení či obnovení provozu závodu dlužníka. Na účel je přitom obecně nazírat spíše z materiálního hlediska. Jinými slovy, účel nemusí být v příslušné smlouvě přímo uveden (jakkoli bychom to doporučovali) a musí být objektivně realizovatelný. Naopak, samotné uvedení účelu ve smlouvě o úvěru automaticky neznamená, že je splněn. Insolvenční zákon v dané souvislosti následně nijak nelimituje podružný účel úvěrového financování a nerozlišuje v tomto ohledu mezi zajištěním provozních potřeb (tzv. OPEX) nebo

realizací investic (tzv. CAPEX).

Jakkoli zejména první kategorie nákladů je z hlediska primárního účelu snáze obhajitelná, může být i řada investic odůvodňována rizikem zastavení provozu závodu (např. nutnost modernizace výrobní linky). I takovou situaci by pak dle našeho názoru bylo možné podřadit pod úvěrové financování. Ať tak či onak, posuzování účelu by mělo být spíše benevolentní, aby nekomplikovalo insolvenčnímu správci již tak náročné hledání vhodného investora. Ostatně, negativní konsekvence financování s nepřipustným účelem by měl *a priori* nést insolvenční správce, potažmo věřitelský výbory a pouze ve zcela excesivních případech samotný poskytovatel (třeba tím, že jeho pohledávka nebude mít „super-prioritní“ postavení). Obecně pak platí, že prostředky získané z úvěrového financování lze použít jen k účelu uvedenému ve smlouvách o úvěrovém financování.

Smlouva o úvěru, smlouvy obdobné a jejich zajištění

Insolvenční zákon umožňuje insolvenčnímu správci pro zachování nebo obnovení provozu závodu uzavřít mj. smlouvu o úvěru, ale také smlouvy, které jsou typově obdobné. Mezi takové pak bezesporu bude patřit především smlouva o peněžité zápůjčce, na základě které zapůjčitel přenechá vydlužiteli peněžní prostředky, aby je podle libosti využil a po čase zase vrátil.

K otázce dalších typů obdobných smluv neexistuje rozhodovací praxe. Podle našeho názoru by mělo být možné pod takový typ smluv teoreticky podřadit všechny, které předpokládají poskytnutí financování. Klaníme se tak spíše k extenzivnímu výkladu. Ostatně, zvolená forma smluvní dokumentace by neměla být nikdy překážkou zamýšleného účelu financování. Opačný přístup by totiž byl v rozporu se zájmy věřitelů a tedy v rozporu se samotnými principy, na kterých stojí insolvenční řízení. Lze tak shrnout, že úvěrové financování půjde založit potenciálně i prostřednictvím finanční záruky, akreditivu, faktoringu či finančního leasingu.

Z důvodu posílení postavení věřitele insolvenční zákon umožňuje věřiteli nabytí právo na uspokojení ze zajištění navzdory nastoupení účinků insolvenčního řízení. Nabytí zajištění v tomto ohledu představuje výjimku z obecného pravidla zákazu nabytí zajištění a bude ze strany věřitelů voleno v situaci, kdy stav majetkové podstaty zjevně nebude postačovat k plnému uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou. Jinými slovy, v situaci, kdy ani „super-priorita“ pohledávek z úvěrového financování nedá věřiteli dostatečnou jistotu zajišťující úhradu jeho pohledávky. Domníváme se, že je možné umožnit poskytovateli úvěrového financování nabytí zajištění i ke stávajícím předmětem zajištění s pozdějším pořadím. Takový postup může být zejména praktický, pokud se předpokládá, že bude pohledávka zajištěného věřitele s lepším pořadím (částečně) uhrazena.

Oproti tomu majetek získaný z prostředků poskytnutých v rámci úvěrového financování není předmětem zajištění podle dříve uzavřených smluv. Toto pravidlo narušuje hmotněprávní postavení dosavadních zajištěných věřitelů. Jeho cílem je motivovat potenciální zájemce k poskytnutí úvěrového financování. Pokud by totiž byl veškerý hodnotný majetek předmětem zajištění dosavadních věřitelů, existovalo by jisté riziko nenávratnosti poskytnutých prostředků z úvěrového financování. Jedná se však o jedno z nejošemetnějších ustanovení insolvenčního zákona.

Stávající zajištění věřitelé dlužníka mají přednostní právo poskytnout úvěrové financování, a to pouze pokud nenabídnou-li horší podmínky než nejlepší nabídka financování. V praktické rovině tak lze uvažovat, že pokud by bylo více zájemců o poskytnutí úvěrového financování, měli by stávající zajištění věřitelé mít vždy možnost minimálně nejlepší nabídku (myšleno zejména stran nabídnutého úroku, splatnosti a i jiných podmínek financování) dorovnat..

Stanovení pravidel pro poskytnutí financování dlužníkovi v úpadku je velmi nezbytným instrumentem insolvenčního práva, když často pouze díky dalším poskytnutým prostředkům je dlužník schopen

nabídnout svým věřitelům co možná nejvyšší hodnotu uspokojení jejich pohledávek. Samotné poskytnutí úvěrového financování pak signalizuje, že další provoz dlužníka má smysl, a že ačkoli se dlužník nachází v úpadku, může být i po ukončení insolvenčního řízení zachován provoz jeho závodu. Díky tomu může být i v budoucnu generována pozitivní hodnota a může dojít i k vytváření pracovních míst nebo zvyšování konkurence.

Petr Sprinz
counsel

Jiří Rahm
advokát

ALLEN & OVERY

[Allen & Overy \(Czech Republic\) LLP,](#)
[organizační složka](#)

V Celnici 1031/4

110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 107 111

Fax: +420 222 107 107

e-mail: receptip@allenoverly.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)

- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)